

KUTSESTANDARD

Loomakasvatustootja, tase 5

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Loomakasvatustootja, tase 5	5

Võimalikud spetsialiseerumised ja nimetused kutsetunnistusel	
Spetsialiseerumine	Nimetus kutsetunnistusel
Veisekasvatus	Veisekasvatustootja, tase 5
Seakasvatus	Seakasvatustootja, tase 5
Lamba- ja kitsekasvatus	Lamba- ja kitsekasvatustootja, tase 5
Hobusekasvatus	Hobusekasvatustootja, tase 5
Linnukasvatus	Linnukasvatustootja, tase 5
Küülikukasvatus	Küülikukasvatustootja, tase 5
Karusloomakasvatus	Karusloomakasvatustootja, tase 5

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus
<p>Looma- või linnukasvatuse põllumajandustootja on erialase töökogemusega spetsialist, kes planeerib, analüüsib, korraldab ja vastutab loomakasvatustootmise eest vastavalt spetsialiseerumisele. Ta toodab, esmatöötleb ja turustab põllumajandussaadusi.</p> <p>Tema peamiseks tööülesanneteks on ettevõtte tootmistegevuse kavandamine ja korraldamine, tootmismahtude ja tööjõu vajaduste planeerimine, tööde juhtimine või teostamine, majandustegevuse üle arvestuse ja aruandluse pidamine, vajadusel ettevõtte esindamine ning klientide ja vahendajatega suhtlemine. Ta on kursis valdkonna arengutega ja on vajadusel valmis rakendama asjakohaseid muudatusi. Töötamine põllumajandustootjana eeldab tööd inimestega, organiseerides ja vastutades meeskonna töö eest.</p> <p>Töötamine põllumajanduse tootmisettevõttes eeldab heade põllumajandustavade järgimist ja tegutsemist viisil, mis tagab ohutu toidu tootmise.</p> <p>Loomakasvatuse kutsealal on ka Loomakasvatustöötaja, tase 3 ja Loomakasvataja, tase 4 kutsed.</p>
A.2 Tööosad
<p>A.2.1 Loomade või lindude hooldamine</p> <ol style="list-style-type: none"> Looma/linnu üldise heaolu jälgimine, hindamine ja hooldamine. Looma/linnu grupeerimine ja/või ümberpaigutamine. Looma/linnu igapäevane vaatlemine ja analüüsimine. Looma/linnu puhastamine. Loomade sörgade hooldusvärkimine ja küüniste korrastamine. Farmiseadmete töökorras oleku kontrollimine ja hooldamine. <p>A.2.2 Loomade või lindude söötmine</p> <ol style="list-style-type: none"> Toitumuse ja söömuse hindamine. Sööda ladustamine ja kvaliteedi hindamine.

3. Söötmissala ja -vahendite puhastamine.
4. Söödarotatsiooni koostamine.
5. Söötmiss- ja jootmissaadmete töökorras oleku kontrollimine ja hooldamine.

A.2.3 Loomade või lindude tervisliku seisundi jälgimine ja ravi loomaarsti juhendamisel

1. Looma või linnu üldise tervisliku seisundi hindamine.
2. Haige looma ja linnu ravimine ning hooldamine.
3. Lõpnud looma või linnu kahjutustamine.

A.2.4 Juhtimine ja majandamine

1. Tootmisprotsessi ja -ressursside kavandamine.
2. Personali juhtimine.
3. Aruannete koostamine.
4. Müügiprotsessi ja turundustegevuse kavandamine.
5. Äriplaani koostamine.

Spetsialiseerumisega seotud tööosad

Veisekasvatus

A.2.5 Veiste taastootmine

1. Põhikarja uuendamine.
2. Inna avastamine.
3. Veise seemendamiseks või paaritamiseks ettevalmistamine.
4. Tiinuse kontrollimine.
5. Veise poegimise jälgimine ja abistamine.
6. Vastsündinu registreerimine.
7. Poeginud veise ja vastsündinud vasika tervislikku seisundi ning käitumise jälgimine.
8. Ternespiima käsitlemine.
9. Lihaveiste noorloomade võõrutamine.

A.2.6 Piima tootmine

1. Lüpsiinventari ja piimajahuti töökorrasoleku tagamine.
2. Lüpsmise korraldamine.
3. Lüpsiroboti seadistamine.
4. Lüpsitulemuste analüüsimine.
5. Looma kinnisperioodi ettevalmistamine.

Seakasvatus

A.2.7 Sigade taastootmine

1. Aretusloomade valimine.
2. Indleva emise avastamine.
3. Emise paarituseks või seemenduseks ettevalmistamine.
4. Paaritamine ja seemendamine.
5. Emise tiinuse määramine.
6. Poegimise ettevalmistamine.
7. Poegimise jälgimine ja abistamine.
8. Järglase identifitseerimine.
9. Poeginud emise ja vastsündinud tervislikku seisundi ning käitumise jälgimine.
10. Ternespiima olemasolu ja selle kättesaadavuse kontrollimine.
11. Sündinud põrsaste, hukkunud ja surnultsündide registreerimine.
12. Ammemiste ja kasuemade valimine.
13. Põrsaste hooldamine.
14. Põrsaste võõrutamine.

Lamba- ja kitsekasvatus

A.2.8 Lammaste ja kitsede taastootmine

1. Aretusplaani koostamine ja paarituse korraldamine
2. Poegimise kavandamine.

3. Poegimise jälgimine ja abistamine.
4. Poeginud uute või kitsede ja vastündinute tervisliku seisundi ja käitumise jälgimine.
5. Amme ja/või kasuema valimine.
6. Talled registreerimine ja märgistamine.
7. Võõrutamine.

A.2.9 Lamba- ja kitsesaaduste tootmine

1. Lammaste pügamine.
2. Villa sorteerimine ja pakendamine.
3. Lamba- või kitsenaha parkimiseks ettevalmistamine.
4. Piimalammaste ja -kitsede lüpsmine.

Hobusekasvatuse

A.2.10 Hobuste taastootmine

1. Aretusplaani koostamine ja suguloomade valik
2. Inna avastamine ja paarituse või seemenduse korraldamine
3. Poegimiseelse seisundi tuvastamine ja abistamine sünnitusel.
4. Varsade esmane hooldamine.
5. Varsunud märade hooldamine tervisliku seisundi jälgimine.
6. Sünni registreerimine
7. Varsaga märade talutamine ja sotsialiseerimine.
8. Võõrutamine.

Linnukasvatuse

A.2.11 Lindude taastootmine

1. Põhikarja uuendamise korraldamine.
2. Lindude kunstlik seemendamine .
3. Haudemunade kogumine ja ettevalmistamine hautamiseks.
4. Haude- ja koorumiskappide töö jälgimine.
5. Tibude kvaliteedi kontroll.
6. Munemise jõudluskontroll.
7. Tibude ja noorte sugulindude kasvamise jälgimine.

A.2.12 Linnusaaduste tootmine

1. Linnu realiseerimisaja määramine
2. Lindude hukkamisele saatmise korraldamine
3. Munade kogumine ja müügiks ettevalmistamine.
4. Sulgede puhastamine, pesemine, kuivatamine, sorteerimine ja pakendamine.

Küülikukasvatuse

A.2.13 Küülikute taastootmine

1. Aretusplaani koostamine ja paarituse korraldamine.
2. Indlevate küülikute tuvastamine ja paaritamise/seemendamise ettevalmistamine.
3. Poegimise kavandamine.
4. Poegimise jälgimine ja abistamine.
5. Registreerimine, märgistamine ja ümberpaigutamine.
6. Pesakonna tervisliku seisundi ja käitumise jälgimine.
7. Võõrutamine

A.2.14 Küülikusaaduste tootmine

1. Loomade väljavalimine nahastamiseks.
2. Nahastuse ruumide ettevalmistamine.
3. Looma tapmine.
4. Nahastamine ja nahkade puhastamine.
5. Naha esmane töötlemine, sorteerimine ja pakendamine.
6. Küülikute lihakehade töötlemine ja müügiks ettevalmistamine.

Karusloomakasvatuse

A.2.15 Karusloomade taastootmine

1. Aretusplaani koostamine ja paarituse korraldamine.
2. Indlevate karusloomade tuvastamine ja paaritamise/seemendamise ettevalmistamine.
3. Seemendamine
4. Poegimise kavandamine.
5. Poegimise jälgimine ja abistamine.
6. Sündinud poegade, hukkude ja surnultsündide registreerimine ning ümberpaigutamine ja märgistamine.
7. Pesakonna tervisliku seisundi ja käitumise jälgimine.
8. Võõrutamine

A.2.16 Karusloomasaaduste toomine

1. Loomade väljalimine nahastamiseks.
2. Nahastuse ruumide ettevalmistamine.
3. Looma tapmine.
4. Nahastamine ja nahkade puhastamine.
5. Naha esmane töötlemine, sorteerimine ja pakendamine.

Valitavad tööosad
A.2.17 Loomade karjatamine

1. Karjatamisplaani koostamine.
2. Aedade rajamine ja nende korrasoleku kontrollimine.
3. Karja jälgimine ja ajamine.
4. Söötmine ja jootmine karjatamisel.
5. Karjamaade seisukorra jälgimine ning hooldamine.
6. Karja järelevalve karjatamisel.

A.3 Töö keskkond ja eripära

Põllumajandustöötaja töö eeldab töötamist nii sise- kui välitingimustes, vajadusel ka puhkepäevadel ja riiklikel pühadel ning öisel ajal. Töös puututakse kokku erinevate allergeenidega (loomade karvad, söödad, tolm, pesu- ja desinfitatsioonivahendid, ravimid jm).

A.4 Töövahendid

Põllumajandustootja töötab kutsealal kasutatavate farmiseadmete ja -tarvikutega (sh infotehnoloogiline riist- ja tarkvara).

A.5 Tööks vajalikud isikuomadused

Põllumajandustootja töö eeldab analüüsi- ja organiseerimisvõimet, füüsilise koormuse taluvust, head füüsilist vormi ja tervist. Vajalikud on pingetaluvus, vastutus-, kohanemis- ja koostöövõime ning täpsus ja kohusetunne.

A.6 Kutsealane ettevalmistus

5. taseme loomakasvatustootjal on üldjuhul erialane kutseharidus või kõrgharidus või töökohal või täiendusõppes omandatud kutseoskused ning töökogemus.

A.7 Enamlevinud ametinimetused

Veisekasvatusspetsialist, seakasvatusspetsialist, lamba- ja/või kitsekasvatusspetsialist, hobusekasvatusspetsialist, küülikukasvatusspetsialist, karusloomakasvatusspetsialist, linnukasvatusspetsialist, zootehnik, talunik.

A.8 Reguleerimised kutsealal tegutsemiseks

Töötamine liikurmasinatega nõuab juhtimisõigust vastavalt liiklusseadusele.
 Töötamine loomadega nõuab tervisetõendit vastavalt loomatauditõrje seadusele.

B-osa KOMPETENTUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur

Veisekasvatustootja kutse taotlemisel tuleb tõendada kohustuslikud kompetentsid B.2.1-B.2.4, spetsialiseerumisega seotud kompetentsid B.2.5-B.2.6, valitav kompetents B.2.17 ja läbiv kompetents B.2.18.

Seakasvatustootja kutse taotlemisel tuleb tõendada kohustuslikud kompetentsid B.2.1-B.2.4, spetsialiseerumisega seotud kompetents B.2.7 ja läbiv kompetents B.2.18.

Lamba- ja kitsekasvatustootja kutse taotlemisel tuleb tõendada kohustuslikud kompetentsid B.2.1-B.2.4, spetsialiseerumisega seotud kompetentsid B.2.8-B.2.9, valitav kompetents B.2.17 ja läbiv kompetents B.2.18.

Hobusekasvatustootja kutse taotlemisel tuleb tõendada kohustuslikud kompetentsid B.2.1-B.2.4, spetsialiseerumisega seotud kompetents B.2.10, valitav kompetents B.2.17 ja läbiv kompetents B.2.18.

Linnukasvatustootja kutse taotlemisel tuleb tõendada kohustuslikud kompetentsid B.2.1-B.2.4, spetsialiseerumisega seotud kompetentsid B.2.11-B.2.12 ja läbiv kompetents B.2.18.

Küülikukasvatustootja kutse taotlemisel tuleb tõendada kohustuslikud kompetentsid B.2.1-B.2.4, spetsialiseerumisega seotud kompetentsid B.2.13-B.2.14 ja läbiv kompetents B.2.18.

Karusloomakasvatustootja kutse taotlemisel tuleb tõendada kohustuslikud kompetentsid B.2.1-B.2.4, spetsialiseerumisega seotud kompetents B.2.15-B.2.16 ja läbiv kompetents B.2.18.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Loomade või lindude hooldamine

EKR tase 5

Tegevusnäitajad:

1. tagab loomade või lindude heaolu ja hooldamise (söötmis- ja jootmisala puhastamise, sönniku eemaldamise, allapanu lisamise); jälgib ja reguleerib vastava automaatika abil sisekliimat ning jälgib sööda ja vee olemasolu;
2. planeerib ja korraldab loomade või lindude grupeerimise ja/või ümberpaigutamise (sh kasutades vastavat tarkvara), arvestades nende kasvatamise eesmärki ja tootmisperioodi;
3. tagab loomade või lindude igapäevased visuaalsed vaatlused haigete ja / või surnud loomade või lindude leidmiseks ning vajadusel eraldamiseks, kasutades vastavaid jälgimissüsteeme; analüüsib saadud tulemusi, kasutades vastavat tarkvara;
4. tagab loomade ja lindude puhtuse, arvestades nende heaolu ja pidamise eesmärki;
5. tagab sörgade/kapjade värkimise või küüniste/tiibade kärpimise, arvestades looma või linnu liiki ja töökorraldust;
6. kontrollib farmiseadmete kasutamisel nende töökorras olekut, korraldab farmiseadmete hoolduse ja rikete kõrvaldamise, järgib kasutusjuhendeid ja ohutustehnikat, vajadusel hooldab seadmeid.

B.2.2 Loomade või lindude söötmine

EKR tase 5

Tegevusnäitajad:

1. hindab visuaalselt loomade või lindude toitumust ja söömust, arvestades keha konditsiooni ja järelejäänud sööda kogust ning planeerib edasise tegevuse;
2. planeerib söödavajaduse, kontrollib ja tagab söötade olemasolu, vastavalt toodangu mahule ja loomade või lindude arvule, korraldab söötade ladustamise vastavalt sööda liigile ja säilitusnõuetele, hindab söötade ja vee kvaliteeti organoleptiliselt;
3. korraldab söötmisala ja -vahendite puhastamise ja desinfitseerimise, tagab puhastus- ja desinfitseerimisvahendite olemasolu, kontrollib seadmete puhtust, tagab pesu- ja desinfitseerimisvahendite juhendijärgse kasutamise;
4. korraldab söötade analüüside võtmise, tõlgendab laborianalüüse ning koostab söödaratsiooni, arvestades looma- või linnuliiki ja kasvatamise eesmärki; sisestab andmed söödaratsioonide kohta söötmisautomaatikasse; juhendab ja korraldab loomade ja lindude söötmist;
5. kontrollib söötmis- ja jootmisvahendite töökorras olekut, korraldab nende hoolduse ja rikete kõrvaldamise, vajadusel hooldab ise, järgib kasutusjuhendeid ja ohutustehnikat.

B.2.3 Loomade või lindude tervisliku seisundi jälgimine ja ravi loomaarsti juhendamisel	EKR tase 5
Tegevusnäitajad: 1. hindab visuaalselt ja võimalusel jälgimissüsteeme kasutades loomade või lindude üldist tervislikku seisundit, osutab esmast abi ning teavitab loomaarsti; 2. korraldab haige looma või linnu ravimise, hooldamise vastavalt loomaarsti juhistele; korraldab haige, nõrga või vigastatud looma või linnu hädatapmise, arvestades õigusaktide nõudeid; 3. korraldab surnud looma või linnu kahjutustamise, arvestades õigusaktide nõudeid.	
B.2.4 Juhtimine ja majandamine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad: 1. kavandab tootmisprotsessi ja tootmisprotsessiks vajalikud ressursid, kasutades erialast tarkvara, elektroonilisi andmebaase ja kaarte; 2. korraldab ettevõtte tootmisega seonduvate tööülesannete täitmise, andes töötajatele asjakohaseid korraldusi; valib ja värbab töötajaid; tagab töötajate tööalase pädevuse ning vajadusel suunab töötajad täienduskoolitusele; vormistab töölepingud, peab tööaja ja töötasu arvestust, kasutades vastavat tarkvara; 3. koostab tootmisaruanded ning dokumentatsiooni ettevõtte siseselt ja edastab ametiasutustele vastavalt õigusaktide nõuetele, kasutades vastavaid infosüsteeme; 4. kavandab ja korraldab müügi- ja turundustegevused vastavalt ettevõtte eesmärkidele; 5. koostab ettevõtte äriplaani, lähtudes ettevõtluskeskkonnast ja äriideest.	

Spetsialiseerumisega seotud kompetentsid

Veisekasvatustootja kutse taotlemisel tuleb tõendada kompetentsid B.2.5-B.2.6.

Seakasvatustootja kutse taotlemisel tuleb tõendada kompetents B.2.7.

Lamba- ja kitsekasvatustootja kutse taotlemisel tuleb tõendada kompetentsid B.2.8-B.2.9.

Hobusekasvatustootja kutse taotlemisel tuleb tõendada kompetents B.2.10.

Linnukasvatustootja kutse taotlemisel tuleb tõendada kompetents B.2.11-B.2.12.

Küülikukasvatustootja kutse taotlemisel tuleb tõendada kompetents B.2.13-B.2.14.

Karusloomakasvatustootja kutse taotlemisel tuleb tõendada kompetents B.2.15-B.2.16.

Veisekasvatus	
B.2.5 Veiste taastootmine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad: 1. koostab aretusplaani, korraldab loomade valiku ning paaritusgruppide moodustamise ja registreerimise, arvestades tootmis- ja aretussuunda; 2. tuvastab indleva veise visuaalselt või (digitaalset) abivahendeid kasutades, arvestades veiste füsioloogilisi näitajaid ja käitumise eripära, registreerib indleva looma; 3. korraldab veiste seemendamise ja paaritamise järgides aretusplaani; korraldab bioloogilise aretusmaterjali hoiustamise vastavalt kehtestatud nõuetele; 4. koostab tiinuse kontrolliks nimekirja; registreerib tiinuse kontrolli tulemused, arvestades ettevõttes kehtestatud korda; 5. hindab poegimisprotsessi kulgu visuaalselt, vajadusel abistab või korraldab veise poegimisel abistamise; 6. registreerib vasika sünni ja sünnikaalu, kasutades vastavaid infosüsteeme, märgistab vastsündinu vastavalt nõuetele; 7. tagab poeginud looma ja vasika heaolu, korraldab ja juhendab töötajaid; kõrvalekallete korral planib edasise tegevuse; 8. organiseerib ternespiima varud, säilitamise, juhendab terne kvaliteedi hindamist; 9. korraldab lihaveiste noorloomade võrutamise vastavalt ettevõtte töökorraldusele.	
B.2.6 Piima tootmine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad: 1. tagab lüpsinventari olemasolu ja korrasoleku; korraldab lüpsinventari ja piimajahuti pesu ning tagab lüpsiks vajalike puhastus- ja desinfektsioonivahendite olemasolu;	

2. korraldab ja kontrollib lüpsiprotseduuri (sh jälgib lüpsiroboti tööprotsessi digitaalselt) ning piimakäitlemise nõuetest kinnipidamist, juhendab lüpsjaid; korraldab kontroll-lüpsi ja piimaproovide saatmise laborisse; korraldab toiduks sobimatu piima utiliseerimise;
3. seadistab lüpsiroboti, lähtudes looma piimatoodangu tasemest ja tervislikust seisundist ning looma anatoomilistest iseärasustest;
4. jälgib ja analüüsib lüpsitulemusi, kasutades vastavat tarkvara; vastutab toorpiima kvaliteedinõuete täitmise eest;
5. korraldab looma kinnisperioodile jäämise vastavalt ettevõttes kehtestatud korrale.

Seakasvatus

B.2.7 Sigade tastootmine

EKR tase 5

Tegevusnäitajad:

1. koostab aretusplaani ja korraldab vajaliku põhikarja uuendamise, vastavalt ettevõtte aretus- ja tootmissuunal; valib või korraldab aretuslooma valiku vastavalt aretusplaanile;
2. tuvastab indleva emise visuaalselt või abivahendeid kasutades, arvestades emiste füsioloogilisi näitajaid ja käitumise eripära;
3. valmistab emise paarituseks/seemenduseks ette, vajadusel märgistades, eraldades ja fikseerides emise ning järgides hügieeninõudeid ja aretusplaani;
4. korraldab emiste paarituse ja/või seemenduse vastavalt aretuseesmärkidele ning bioloogilise aretusmaterjali hoiustamise vastavalt kehtestatud nõuetele; registreerib paaritused ja seemendused;
5. kontrollib ja määrab emise tiinuse, märgistab ja registreerib tiine emise; tuvastab aborteerinud või mitte-tiineks osutunud emise, määrab emise tervisliku seisundi, arvestades tema füsioloogilisi näitajaid;
6. organiseerib poegimisosakondade komplekteerimise ja sujuva töökorralduse; korraldab poegimisosakondade ja pokside poegimiseks ettevalmistamise, tagab sobiva keskkonna loomiseks vajalikud pesemis- ja desinfitseerimisvahendid; kontrollib mikrokliimat;
7. hindab emise poegimist visuaalselt, korraldab emise abistamise, arvestades looma eripära, komplikatsioonide tekkimisel teavitab vajadusel loomaarsti;
8. registreerib sünni ja korraldab järglase identifitseerimise (sälkimine, tätoveerimine, märgistamine jm) vastavalt ettevõtte töökorraldusele ja õigusaktide nõuetele;
9. jälgib poeginud emist ja vastsündinute tervislikku seisundit ja käitumist visuaalselt, tagab vastsündinutele ohutuse (emise eest, toidu kättesaamine jm);
10. tagab poeginud emise ja vastsündinu heaolu (ternespiima olemasolu ja selle kättesaadavuse järglastele jm), korraldades ja juhendades selle protsessiga seotud töötajaid;
11. korraldab sündinud põrsaste, hukkude ja surnultsündide registreerimise ja ümberpaigutamise vastavalt ettevõtte töökorraldusele ja õigusaktide nõuetele;
12. valib vajadusel ammemised ja kasuemas vastavalt ettevõtte töökorraldusele;
13. korraldab põrsaste hammaste lihvimise, sabade kupeerimise ja kultpõrsaste kastreerimise vastavalt ettevõtte töökorraldusele; teeb profülaktilised tööd (rauasüst jms) vastavalt ettevõtte töökorraldusele;
14. korraldab põrsaste võõrutamise vastavalt aretusplaanile.

Lamba- ja kitsekasvatus

B.2.8 Lammaste ja kitsede taastootmine

EKR tase 5

Tegevusnäitajad:

1. koostab aretusplaani, korraldab põhikarja valiku ning paaritusgruppide moodustamise, arvestades tootmis- või aretussuunda ja innaaega;
2. kavandab poegimise läbiviimise, kavandab ja korraldab poegimisala ettevalmistamise ja sujuva töökorralduse ja vajalike vahendite olemasolu;
3. tuvastab poegiva ja/või poeginud ute või kitse, vajadusel abistab poegimisel või korraldab poegimisabi andmise ja teistest lammastest või kitsedest eraldamise, jälgides hügieeni ja loomade tervislikku seisundit;
4. korraldab poeginud ute või kitse ja talle tervislikku seisundi ja käitumise jälgimise, ternespiima kättesaamise tallele;
5. korraldab vajadusel amme ja/või kasuema valiku;
6. korraldab sündinud tallede, surnultsündide ja hukkude registreerimise ning tallede märgistamise ja tagab vajalikud märgistamisvahendid;
7. korraldab tallede võõrutamise, arvestades tootmissuunda ja -tingimusi.

B.2.9 Lamba- ja kitsesaaduste tootmine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad: 1. korraldab lammaste pügamise; 2. korraldab villa sorteerimise ja pakendamise, arvestades tootmissuunda; 3. korraldab lamba- või kitsenaha parkimise ettevalmistamise; 4. korraldab piimalammaste ja -kitsede lüpsmise.	

Hobusekasvatus	
B.2.10 Hobuste taastootmine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad: 1. koostab aretusplaani, korraldab suguloomade valiku ja dokumenteerimise, arvestades aretussuunda; 2. korraldab inna avastamise ja paaritus- või seemendusprotsessi; tuvastab visuaalselt inna, arvestades hobuste füsioloogilisi näitajaid ja käitumise eripära; valmistab suguhobused paarituseks või seemenduseks ette, järgides ohutustehnikat ja aretusplaani; 3. tuvastab visuaalselt poegimiseelse seisundi, korraldab vajadusel abi osutamise sünnitusel; kõrvalekallete korral kutsub loomaarsti; 4. jälgib varssade iseseisvat söömist, seedimisprotsesside toimimist ja üldist tervislikku seisundit, arvestades liigiomaseid füsioloogilisi näitajaid; kõrvalekallete korral teavitab loomaarsti ja tegutseb vastavalt tema juhistele; 5. tagab varssunud märadele vajaliku hoolduse ja heaolu, korraldades ja juhendades selle protsessiga seotud töötajaid; kõrvalekallete korral konsulteerib loomaarstiga; 6. registreerib sünni, saadab aretusorganisatsiooni vastsündinu sünniteate ja tellib looma märgistamise, vastavalt õigusaktides kehtestatud nõuetele; 7. korraldab varsaga märade talutamist, talutab varsaga märasid, õpetab varssu sotsialiseeruma, tagades hobuste ja inimeste turvalisuse; 8. korraldab varssade võõrutamise või võõrutab varsa.	

Linnukasvatus	
B.2.11 Lindude taastootmine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad: 1. korraldab põhikarja uuendamise ning koostab lindude aretusplaani ja tõumunade haudeplaani, arvestades ettevõtte aretus- ja/või tootmissuunda, toomismahtu ja linnuliiki; tagab tõulindude vaksineerimise ja korraldab laborianalüüside võtmise ja saatmise laborisse; 2. korraldab lindude kunstliku seemendamise, arvestades linnuliigi eripära; 3. korraldab haudemunade hautamiseks kogumise ja ettevalmistamise ning embrüode paigutamise koorumiskappi; 4. seadistab haude- ja koorumiskapid, arvestades linnuliiki; tagab haude- ja koorumiskappide töökorras oleku; 5. kontrollib tibude kvaliteeti ning analüüsib haudepraagi tekkepõhjuseid; organiseerib tibude transpordi; 6. analüüsib munemise jõudluskontrolli andmeid ja plaanib edasise tegevuse; 7. valib tibude ja noorlindude kasvamiseks sobiva üleskasvatusrežiimi, arvestades ettevõtte aretussuunda ja linnuliigi eripära.	
B.2.12 Linnusaaduste tootmine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad: 1. määrab linnu realiseerimisaja, arvestades partii vanust; 2. korraldab lindude realiseerimise, lähtudes tootmisplaanist; 3. korraldab kanalas munade kogumise ja sorteerimise vastavalt tootmisplaanile; korraldab munade pakkimise transportkastidesse ja ladustamise, arvestades tellimust; 4. korraldab linnusulgede puhastust, pesemist, kuivatamist, sorteerimist, vajadusel pakendamist, arvestades ettevõtte tootmissuunda ja tellimusi.	

Küülikukasvatus	
B.2.13 Küülikute taastootmine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad:	

1. koostab aretusplaani, korraldab põhikarja ning paaride valiku, arvestades tootmis- või aretussuunda ja innaaega;
2. tuvastab indleva küüliku visuaalselt, arvestades küülikute füsioloogilisi näitajaid ja käitumise eripära; valmistab küüliku seemenduseks/paarituseks ette, märgistades, eraldades ja fikseerides küüliku;
3. kavandab poegimise ettevalmistamise, läbiviimise ja sujuva töökorralduse; tagab vajalike vahendite olemasolu;
4. tuvastab poegiva ja/või poeginud küüliku, vajadusel abistab poegimisel, järgides hügieeninõudeid ja jälgides loomade tervislikku seisundit;
5. korraldab sündinud poegade, hukkude ja surnultsündide registreerimise vastavalt ettevõtte töökorraldusele, vajadusel korraldab nende ümberpaigutamise; valib vajadusel ammküülikud ja kasuomad; korraldab potentsiaalsete tõuküülikute märgistamise ja tagab vajalikud märgistamisvahendid;
6. jälgib pesakonna tervislikku seisundit ja käitumist, tagab vastsündinute ohutuse, arvestades küülikute liigiomast käitumist;
7. korraldab küülikute võõrutamise, arvestades tootmissuunda ja -tingimusi.

B.2.14 Küülikusaaduste tootmine
EKR tase 5

Tegevusnäitajad:

1. korraldab nahastamiseks loomade valiku, arvestades muuhulgas aretusplaani; korraldab loomade märgistamise, välimiku hindamise ja nahastusvalmiduse määramise;
2. korraldab nahastuse ruumide ettevalmistuse ja sisseseade hoolduse, lähtudes õigusaktide nõuetest;
3. korraldab küüliku tapmise vastavalt õigusaktide nõuetele;
4. korraldab nahastamise ja nahkade puhastamise, lähtudes ettevõtte töökorraldusest;
5. korraldab nahkade trummeldamise, kuivatamise ja sorteerimise vastavalt kehtestatud nõuetele; korraldab nahkade pakendamise vastavalt tellimusele;
6. korraldab küülikute lihakehade töötlemise ja müügiks ettevalmistamise, arvestades õigusaktide nõudeid.

Karusloomakasvatus
B.2.15 Karusloomade taastootmine
EKR tase 5

Tegevusnäitajad:

1. koostab aretusplaani, korraldab põhi- ja aretuskarja ning paaride valiku (vajadusel koostab aretusringid), arvestades tootmis- või aretussuunda ja innaaega;
2. tuvastab indleva karuslooma visuaalselt, arvestades füsioloogilisi näitajaid ja käitumise eripära;
3. korraldab seemenduse/paarituse, järgides aretusplaani; korraldab bioloogilise aretusmaterjali hoiustamise vastavalt kehtestatud nõuetele;
4. kavandab poegimise ettevalmistamise, läbiviimise ja sujuva töökorralduse; tagab vajalike vahendite olemasolu;
5. tuvastab poegiva ja/või poeginud karuslooma, vajadusel abistab poegimisel, järgides hügieeninõudeid ja jälgides loomade tervislikku seisundit;
6. korraldab sündinud poegade, hukkude ja surnultsündide registreerimise vastavalt ettevõtte töökorraldusele, vajadusel korraldab nende ümberpaigutamise; valib vajadusel ammed ja kasuomad; korraldab potentsiaalsete tõuloomade märgistamise ja tagab vajalikud märgistamisvahendid;
7. jälgib pesakonna tervislikku seisundit ja käitumist, tagab vastsündinute ohutuse, arvestades karuslooma liigiomast käitumist;
8. korraldab karusloomade võõrutamise, arvestades tootmissuunda ja -tingimusi.

B.2.16 Karusloomasaaduste tootmine
EKR tase 5

Tegevusnäitajad:

1. korraldab nahastamiseks loomade valiku, arvestades muuhulgas aretusplaani; korraldab loomade märgistamise, välimiku hindamise ja nahastusvalmiduse määramise;
2. korraldab nahastuse ruumide ettevalmistuse ja sisseseade hoolduse, lähtudes õigusaktide nõuetest;
3. korraldab küüliku tapmise vastavalt õigusaktide nõuetele;
4. korraldab nahastamise ja nahkade puhastamise, lähtudes ettevõtte töökorraldusest;
5. korraldab nahkade trummeldamise, kuivatamise ja sorteerimise vastavalt kehtestatud nõuetele; korraldab nahkade pakendamise vastavalt tellimusele.

Valitavad kompetentsid

Valitav kompetents B.2.17 tuleb lisaks tõendada veisekasvatusele, lamba- ja kitsekasvatusele ning hobusekasvatusele spetsialiseerumisel.

B.2.17 Loomade karjatamine	EKR tase 5
<p>Tegevusnäitajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. koostab karjatamisplaani (sh kasutades vastavat tarkvara), arvestades looma- või linnuliiki, rohumaade seisundit ja asukohta, järgides loomade karjatamiseks kehtivaid nõudeid; kasutab info kogumiseks ja edastamiseks elektroonilisi kaarte; 2. planeerib ja korraldab karjaaedade ja- teede rajamise ja hoolduse, arvestades vajadust, karjaaia tüüpi, karjamaa ja / või kopli suurust ning looma- või linnuliiki; 3. planeerib ja korraldab karja ajamist vastavalt karjatamisplaanile; 4. hindab karjamaasööda tagavara rohumaadel; planeerib ja korraldab lisaõötade ja vee olemasolu karjamaadele; 5. jälgib karjamaade seisukorda ning korraldab hoolduse, arvestades rohumaade seisundit; 6. jälgib karja terviklikkust ja käitumist visuaalselt; ohu või puuduste märkamisel kõrvaldab need. 	

Kutset läbivad kompetentsid

B.2.18 Loomakasvatustootja kutset läbiv kompetents	EKR tase 5
<p>Tegevusnäitajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. järgib õigusakte, juhendeid, töökorraldusi, -eeskirju, head põllumajandustava ning ohutusnõudeid; 2. koostab ettevõtte tööks vajalikke juhendeid, töökorraldusi, -eeskirju ning ohutusnõudeid; vastutab enda ja oma tööühma tööülesannete täitmise eest; 3. püstitab selged eesmärgid, planeerib tegevusi ja arvestab võimalike muutustega; jälgib tootmisprotsessi jooksul tähtaegadest ning etappidest kinnipidamist; 4. analüüsib tootmisprotsessiga seonduvat teavet; organiseerib ressursse ülesannete täitmiseks; 5. teeb koostööd klientide ja koostööpartneritega, tagab tulemusliku meeskonnatöö; 6. kujundab töötajate vastutustundlikku suhtumist keskkonda; 7. kannab hoolt heakorra, puhtuse ja meeldiva keskkonna eest ettevõttes, järgides hügieeni- ja bioohutusnõudeid, kasutades puhastus- ja desinfitseerimisvahendeid; 8. teeb koostööd klientide ja koostööpartneritega, tagab tulemusliku meeskonnatöö; 9. täiendab ennast tööalaselt, õpib ja omandab uusi töövõtteid, -meetodeid ja -tehnikaid; 10. jagab oma teadmisi ja valdkonna spetsiifikat kolleegidega; kavandab töötajate täiendusõpet, lähtudes ettevõtte eesmärkidest; 11. tuleb toime kriisiolukordades; osutab esmaabi nii inimestele kui loomadele; 12. kasutab oma töös eesti keelt tasemel B2 ja ühte võrkeelt tasemel B1 (vt Lisa 1); 13. kasutab oma töös arvuti vastavalt Digipädevuste enesehindamise skaala Algtasemel kasutaja tasemele (vt Lisa 2); kasutab erialast tarkvara. 	
<p>Hindamismeetod(id): Läbivaid kompetentse hinnatakse teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.</p>	

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	11-22112018-2.6/8k

2. Kutsestandardi koostajad	Ann Riisenberg, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda Liia Taaler, Eesti Karusloomakasvatavate Aretusühing Marika Oeselg, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool Külli Marrandi, Järvamaa Kutsehariduskeskus Eve Alekand, Eve Tehtud OÜ, linnukasvataja Liilia Tali, Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit Katrín Tambet, Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit Aino Aringo, Eesti Tõusigade Aretusühistu Tanel-Taavi Bulitko, Eesti Tõuloomakasvatavate Ühistu Miralda Paivel, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool Kaja Marrandi, Järvamaa Kutsehariduskeskus Aive Kupp, Järvamaa Kutsehariduskeskus
3. Kutsestandardi kinnitaja	Toiduainetööstuse ja Põllumajanduse Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	11
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	22.11.2018
6. Kutsestandard kehtib kuni	21.11.2023
7. Kutsestandardi versiooni number	8
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	6121 Loomakasvatajad
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	5
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Farmer, level 5
Vene keeles	Фермер
C.3 Lisad	
Lisa 1 Keelte oskustasemete kirjeldused	
Lisa 2 Digipädevuste enesehindamise skaala	